

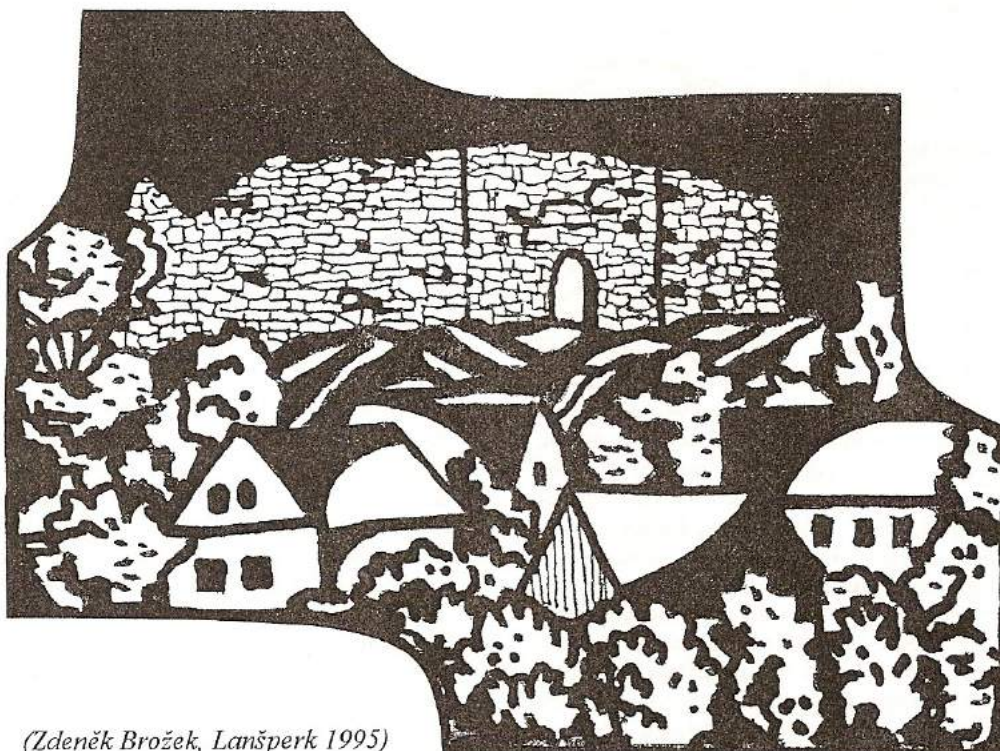

Sborové listy

Příležitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka

Číslo 3

Červenec 1997

(Zdeněk Brožek, Lanšperk 1995)

Fotografická soutěž „Z lanšpersko-lanškrounského panství“

Soutěž vyhlásil Sbor pro záchranu hradu Lanšperka minulý rok na návrh členů.

Témata:

- 1) *Historické památky lanšpersko-lanškrounského panství*
- 2) *Poetika a krásy lanšpersko-lanškrounského panství*
- 3) *Nešvary lanšpersko-lanškrounského panství*

Zúčastnit se lze s černobílými, barevnými fotografiemi a diapozitivy, lze zasílat jednotlivé snímky i seriály. Počet fotografií od jednoho autora ani formát není omezen.

Uzávěrka fotografické soutěže bude 15.srpna 1997, porota do 30.srpna, vyhlášení výsledků 5.září 1997. Nejlepší fotografie budou odměněny a vystaveny ve Státním okresním archívu Ústí nad Orlicí ve dnech 18.září až 2.října 1997.

Fotografie označené jménem autora zasílejte na adresu: Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, Lanšperk 55, 561 01 p.Hnátice

Změny ve složení obyvatel vesnic Horní a Dolní Dobrouč v období let 1550 - 1650

(Jaroslav Jansa)

Zápisy Knihy urbární, Sčítání obyvatel podle víry a Register - pozemkových knih bývalého panství lanšperského a lanškrounského, vydávají svědectví o rodinách zdejších osadníků, žijících v Horní a Dolní Dobrouči v období let 1550 - 1650.

Ačkoliv obě vesnice jsou situovány těsně vedle sebe, jména resp. příjmení zde žijících rodin se od sebe diametrálně lišila, nepochybně v důsledku národnostní odlišnosti obyvatel.

Většina hornodobroučských příjmení byla evidentně německého původu, jak ukazuje seznam rodin žijících v Horní Dobrouči po roce 1550: Ankelych, Banzay, Blištok, Bonke, Brottr, Brečzpauch, Čypl, Domes, Foltl, Gregar, Hampl, Hofinan, Hytlmkaspar, Hauser, Hykl, Jiržele, Janda, Kheilik, Khieršpaum, Klementh, Klekar, Kryčpauch, Lankosch, Longir, Nyklas, Prokesch, Pazolt, Pichner, Pyschl, Pozauf, Ruth, Scheiner, Spynlar, Stzeyf, Stiepel, Such, Tytl, Tklar, Taymner, Zíma, Ziner. Naopak převážná většina příjmení v Dolní Dobrouči byla ve stejném období, kromě několika málo výjimek, zřejmě českého původu: Apl, Andrlé, Beran, Betlach, Bednář, Bureš, Doležal, Dušek, Dvořák, Flůtka, Flak, Faltys, Holub, Hejl, Hamáček, Janů, Jůklik, Kadrman, Kuba, Kříž, Kovář, Kolář, Koudelka, Krejčí, Křivický, Markus, Meyxner, Mikeš, Nykl, Plíva, Podhájský, Říha, Řehák, Smrček, Starý, Stehlík, Skuhrovský, Sobota, Slezák, Štěpán, Šubart, Vlček. Do třicetileté války jsou zaznamenány necelé dvě desítky rodin stejných příjmení v obou vesnicích: Bartoš, Blažek, Buryan, Černey, Filip, Fryčar, Feit, Dlouhey, Hortman, Kroupa, Lorenz, Motl, Matýs, Pirk, Petržílka, Vilím. Během války ale většina těchto rodin, především z Horní Dobrouče, mizí a zůstávají jen čtyři společná příjmení: Blažek, Feit, Motl a Pirk. Ani u těchto rodin se nepodařilo prokázat jejich vzájemnou příbuznost v obou vesnicích. I když obecně nehrála v tehdejší společnosti národnostní otázka tak významnou roli jako v době pozdější, nenacházejí se v dochovaných písemnostech téměř žádné záznamy o vzájemných sňatcích, vzájemném stěhování rodin či jiných vazbách mezi oběma vesnicemi. Národnost a odlišnost řeči i způsobu života hrála patrně v tomto konkrétním případě mnohem větší úlohu než bývalo obecně zvykem.

Kolem roku 1600 došlo k velkým změnám ve složení obyvatel obou vesnic. Mnoho starých rodů vymřelo a na jejich místa přišli noví lidé. Další závažnější změna nastala během třicetileté války, kdy následkem válečných útrap zahynula značná část převážně starších osadníků. Velký počet rodin musel opustit své domovy také z náboženských důvodů, zejména v Horní Dobrouči. To mělo za následek, že z původních osadníků Horní Dobrouče zbyly koncem války, resp. po roce 1650 pouze rodiny těchto příjmení: Bryzyger, Czypl, Hampl, Motl, Blažek, Feit, Klekar, Pychner, Pirk, Peschl, Rutth, Spynler. Opuštěná hospodářství, usedlosti a chalupy osídily nově příchozí rodiny s příjmením Berger, Benesch, Bartl, Fischer, Fugler, Gloser, Hancz, Hanzl, Jilg, Kaulig, Kubik, Křišpán, Kristl, Lynhart, Nickel, Pfeifer, Schlesinger, Schwarcz, Simon, Teyerle, Schmidt, Werner, Felcman. Jejich mnozí potomci zde sídlili až do roku 1946, kdy došlo k další výrazné změně.

Rovněž v Dolní Dobrouči došlo kolem roku 1600 k vymření více než deseti starých rodů. Na jejich místa postupně nastoupili osadníci s příjmením Martinek, Pecháček, Rybka, Skalický, Švercl, Vávra a Vacek. Další změny ve skladbě obyvatel Dolní Dobrouče nebyly tak dramatické, i když někteří starší osadníci nepřežili válečné útrapy. Během války a po jejím skončení se několika pustých chalup a usedlostí ujali lidé z nemajetných vrstev místních usedlíků příjmením Horák, Kopecký, Kubíček, Matějka, Špaček a Ryšavý. Z nově založené matriky narozených během třicetileté války jsou známy další rodiny příjmením Jirásek, Šolc, Pavlíček, Panůška, Kulhavý a Lipenský. Potomci starousedlíků hornodobroučských příjmení Blažek, Dušek, Kovář, Maixner, Motl, Plíva, Pirk a Šubart i výše psaných rodin z doby třicetileté války příjmením Horák, Hrdina, Kubíček, Pecháček, Skalický, Švercl, Stránský, Špinler, Šisler, Vávra, Vacek a Ryšavý, tvořili základ většiny osadníků Dolní Dobrouče až do let nedávných. Na mírnější průběh změn v Dolní Dobrouči měla nesporně největší vliv tradiční orientace obyvatel na katolictví. Naopak osadníci Horní Dobrouče nepochybně inklinovali více k protestantismu, resp. k luterství. To bylo patrně hlavní příčinou odlišného vývoje obou etnik v průběhu třicetileté války.

Dolní Dobrouč - 1723, 1949

Horní Dobrouč - 1804, 1936

Lanšperští hejtmané a purkrabí (II)

(René Klimeš)

V minulém čísle Sborových listů byl uveřejněn seznam lanšperských hejtmanů a purkrabích, tak jak jej lze sestavit z mnohdy ne příliš přesných údajů dosavadní literatury. V následujícím seriálu drobných článků se pokusíme tento výčet doplnit, působení jednotlivých úředníků na lanšperském panství podložit pramenným materiálem a zároveň jména vymyšlená či chybná ze seznamu vyloučit.

Lanšperské panství náleželo v průběhu staletí různým držitelům, kteří na našem hradě většinou nesídlili, žili na jiných svých statcích a přímou správu území kolem Tiché Orlice a Sázavy přenechávali úředníkům. Ve starší době bychom jich našli na našem hradě jen několik. V jejich čele stál purkrabí. Jeho pravomoc byly velmi rozsáhlé. Kromě velení hradní posádce na něho spadala též moc soudní a správní na území celého panství. Osobu purkrabího vnímala většina poddaných nikoli pouze jako zástupce vrchnosti, nýbrž přímo jako vrchnost samotnou, neboť právoplatné držitele hradu a panství většina z nich nikdy nespátřila. Purkrabímu byl ku pomoci lanfojt, dále zástupce ve věcech vojenských a písař.

Počínaje husitskými válkami se v čele správy objevuje úředník zvaný hejtman. Jako hejtmani byli v této době označováni, kromě jiných, též vůdcové husitských polních vojsk a poté, co se Lanšperk dostal do rukou Sirotků, obdržel stejný titul též velitel kališnické hradní posádky. S pravomocí vojenskou převzal hejtman také ostatní funkce dřívějších purkrabích.

Lanšperské panství vzniká ve 2. pol. 13. stol., kdy byla na území řídko osídleném původním slovanským obyvatelstvem založena v průběhu německé kolonizace města Lanškroun, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová a Jablonné, většina vesnic a jako centrum vojenské a správní byl zbudován hrad Lanšperk. Za lokátory kraje náležejícího do majetku panovníka jsou všeobecně považováni páni Oldřich a Heřman z Drnholce. Po skončení svého úkolu z panství odcházejí a král nakládá s Lanšperskem jako s plnohodnotným a hospodářsky významným celkem. Právě tehdy musel být ustanoven první královský purkrabí na našem hradě. Jeho jméno a jména jeho mnoha nástupců ovšem neznáme.

První písemná zmínka o hradě je z r. 1285, kdy král Václav II. daroval různé východočeské statky, mezi nimi také naše panství, svému nevlastnímu otci Závěšovi z Falkenštejna. Brzy však tento šlechtic z mocného rodu Vítkovců pozbyl důvěry krále, byl zajat a nakonec r. 1290 popraven. Lanšperk i ostatní Závěšovy statky spadly opět do rukou panovníka. Jako výraz pokání za popravu svého nevlastního otce založil

(Mince Václava II.)

Václav II. r. 1292 cisterciátské opatství Aula Regia na Zbraslavi. Novému klášteru daroval král v l. 1292 - 1304 postupně celé lanšperské panství, ovšem bez hradu Lanšperk. Zde po dlouhou dobu zůstala patrně nadále posádka královská v čele s královským purkrabím a sídlo správy se na čas přesunulo do nejvýznamnějšího města celé oblasti Lanškrouna. Hrad získal klášter až někdy mezi lety 1316 - 1324.

Roku 1306 byl v Olomouci zavražděn poslední Přemyslovec Václav III. A v zemi nastal zmatek. Lanškrouna a okolí se zmocnil pán Heiman z Dubé a po dvě léta ho držel. Jen co bylo město vykoupeno za 1000 hřiven těžké váhy, začali na Lanšperku loupit a plenit okolní šlechtici, mezi nimi i Petr ze Žampachu a Oldřich z Brandýsa. Aby bylo panství alespoň jeden rok ušetřeno, rozdal klášter lupičům 300 hřiven stříbra. Peníze však nebyly nic platné a majetek musel být svěřen do správy Jindřichovi z Lipé.

V roce 1310 nastoupil na český trůn Jan Lucemburský. Očekávané uklidnění poměrů však nenastalo a zbraslavské majetky byly i nadále vystaveny beztrápnému drancování. Klášter byl nakonec nucen dát panství téměř zadarmo do ochrany panu Hynáčkovi, synovi Púty z Dubé.

V neklidném období na počátku 14. stol. neutrpěl lanšperský hrad patrně žádných škod. Loupeživé bandy se jistě na králův majetek neodvážily zaútočit. Navíc by tuto ve své době prakticky nedobytnou pevnost nemohly nijak vážněji ohrozit.

Z nedostatku financí vztáhl ruku na klášterní zboží r. 1318 Jan Lucemburský. Na prosby opata Petra Žitavského je po šesti letech vrátil, ovšem ve velmi bídném stavu. Právě nyní, roku 1324, je poprvé hrad zmiňován mezi majetky kláštera a sám opat Petr se dvěma mnichy jej tehdy osobně navštívil. (Zbrasl. kron., s. 347)

(Zbraslavská kronika - Jihlavský rukopis - poslední Přemyslovci - Přemysl Ot. II., Václav II., Václav III.)

Za zbraslavského panování nastala na hradě zvláštní situace. Pokud bylo sídlo v držení krále, nejvýše v úřednické hierarchii stál purkrabí. Nyní sem klášter dosadil kromě svého purkrabího také jednoho z mnichů. Takové opatření směřovalo nepochybně ke zlepšení správy panství. Opat a konvent důvěřovali přirozeně více jednomu ze svých řad než světskému feudálovi ve funkci purkrabího. Vzájemné rozdělení jejich pravomoci neznáme. Můžeme předpokládat, že zástupce kláštera stál v rozhodování obecně výše. Purkrabí si zachoval neomezenou pravomoc nejspíše jen v oblasti vojenské.

Patrně prvním „vyslancem“ vzdálené Zbraslavi na našem hradě byl snad od r.1324 bratr Jetřich. August Sedláček ho označuje jako „správce panství“ a dokládá jeho existenci citátem latinské pasáže „nostrum filium fratrem Theodericum, tunc praepositum nostrum in Landisperch“, bohužel neodkazuje na pramen, ze kterého čerpal. (Sedláček, A.: Hradý ..., s.101) Přesto se domnívám, že můžeme tuto informaci považovat za důvěryhodnou.

V září r.1332 si panství znovu přivlastnil Jan Lucemburský a do správy jej svěřil Jindřichovi z Radenína. Zdá se, že tentokrát se hradu, který panovník nařídil „násilím odejmouti“, klášter nevzdal. Snad došlo i k boji a tak král raději statky v březnu 1333 vrátil. Cisterciáci totiž „hrad v Lanšperku ... mocně drželi s těžkými náklady, ... třebas ... postrádali okolních majetků“.

Naposledy se král zmocnil Lanšperska 14. června 1336. Ze dne 23.srpna 1336 pochází zápis, ve kterém je poprvé jmenován lanšperský purkrabí. (Reg. dipl. Boh. et Mor. IV., s. 128 - 129) Byl jím Rupert z Onšova, jemuž jako i Petrovi zedníkovi z Mýta se zavázali Jindřich opat litomyšlského kláštera s celým konventem zaplatit dluh 40 kop gr.č.) „nos nobili viro d. Ruperto dicto de Onsov, purcravio in Lanczberc, et

honor. viro d. Petro muratori, civi Muthensi, in XL sex. gr. den. prag. debitorie obligamur“. Rupert pocházel z vladycké rodiny, jež se psala po své rodové tvrzi v Onšově u Dolních Kralovic na Čáslavsku. K r.1534 je tato tvrz zmiňována jako pustá. Onšovští z Onšova měli ve svém znaku zlaté palečné kolo na červeném štítě, jinde stříbrné na modrém. Rytíř Rupert je připomínán ve funkci lanšperského purkrabí v době, kdy měl hrad v držení po několik měsíců Jan Lucemburský. Jeho navrácení král přislíbil až po 15.září 1336, kdy si vynutil na opatství 1 600 zlatých. Rupert z Onšova byl tedy úředníkem královským.

Lanšperské panství tvořilo rozhodující součást zbraslavských statků a hospodářská prosperita kláštera na tomto majetku značně závisela. Jeho patřičnému využití však zpočátku bránily, kromě jeho velké vzdálenosti od centra, též loupeživé nájezdy okolních šlechticů. Později bylo panství několikrát zcizeno panovníkem a klášter jej musel vykupovat. Dlouhodobá nízká rentabilita našeho území donutila klášter hledat optimální řešení.

V době největší finanční tísně bylo dáno do zástavy markraběti Karlovi, který za ně přislíbil vyplácet roční plat 200 kop grošů. V jeho držení zůstaly statky do r.1341, kdy byly navráceny klášteru.

Malý užitek vedl nakonec opatství k myšlence směny Lanšperska za bližší a výhodnější državy. Nejprve bylo jednáno v tomto ohledu s olomouckým biskupem Janem Volkem. Z roku 1343 pochází listina, kterou měly být stanoveny už konkrétní podmínky směny. (Reg. dipl. Boh. et Mor. IV., s.508-510) Z ní se mimo jiné dovídáme, že po uskutečnění transakce se stane lanšperským purkrabím pan Věnek z Borov /„fidelis noster dilectus d. Wenzussius de Borow erit purcravio castris et bonorum predictorum“/. Dosavadní literatura se neshoduje v odpovědi na otázku, zda byl smluvený obchod skutečně proveden. Zdá se, soudě hlavně dle následujícího vývoje, že z výměny nakonec sešlo a Věnek z Borov, zmiňovaný v minulém čísle Sborových listů ve výčtu lanšperských purkrabích k r.1343, se nejvyšším úředníkem na našem hradě patrně nikdy nestal.

Dalším obchodním partnerem kláštera se stalo litomyšlské biskupství založené r.1344. Tentokrát vedlo jednání ke zdárnému konci a po svolení papežské kúrie byla dne 26.ledna 1358 podepsána závěrečná smlouva. Zbraslavské opatství se konečně zbavilo za přijatelných podmínek svých vzdálených držav a lanšperské panství se stalo na déle než půlstoletí majetkem litomyšlského biskupa.

/Pokračování/

(Lit.: Klímeš, R.: Kapitoly z dějin lanšperského panství do třicetileté války, dipl.práce, rukopis SOKA Ústí nad Orlicí, Ottův slovník naučný, Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae IV, Pragae 1892, Sedláček, A.: Hradý, zámky a tvrze Království českého II, Praha 1883, Zbraslavská kronika, Praha 1976)

Mlýny na lanšpersko-lanškrounském panství, jejich vlastnictví a způsob provozování po roce 1550

(Jaroslav Jansa)

Od samého počátku osídlení zdejšího kraje zaujímaly mlýny výjimečné postavení mezi ostatními živnostmi. Především tomu bylo na venkově. Jejich důležitost tkvěla v zajištění výroby tehdejší hlavní potraviny - mouky. Mlýny v obou částech lanšpersko-lanškrounského panství byly jedněmi z mála živností, využívajících mechanického strojního zařízení ke svému provozu.

Na první pohled jednoduché kamenné mlýnské „složení“ vyžadovalo určitou technickou zručnost obsluhy, a proto přitahovalo řemeslně zdatné jedince, kteří měli dostatečné předpoklady se tomuto oboru věnovat. Mlynářské řemeslo na venkově mělo svá specifika a zvláštnosti. Především mlynáři byli velice samostatní. Sami si vybírali vhodný kámen v lomech, osazovali mlýnské kameny, ostřili je, křesali drážky, prováděli opravy vodního i palečnicového kola, pastorků i ostatních převodů mlýnského „složení“. Nenajímali zpravidla sekerníky, tesaře a další řemeslníky, to byla záležitost spíše větších mlýnů ve městech. V popisované době, po roce 1550, nemivali ku pomoci ani mládky, ani jinou „chasu“. Jejich úmornou práci - prosívání všeho obilného šrotu - nahrazoval v té době již vynález pytlovacího zařízení, tzv. hasačert. Ten byl krátce před rokem 1500 postupně zaváděn do provozu mlýnů. Hasačert, plátěný pytlík, zachycoval všechn obilný šrot spadlý od kamenných válců mlýna a vytřásl z něho nejjemnější částí - mouku. Hasačert „bral“ pohyb od trojzubé vačky, která vydávala onen známý monotónní klapot, tak příznačný pro staré české mlýny. Celý provoz se tak zlevnil a mlynáři měli více času na obstarání svých usedlostí, které byly téměř u všech mlýnů na venkově. Někde bývaly i pily.

Mlynáři na vesnicích vlastnili své mlýny podle tehdejších feudálních zvyklostí, na základě dědičného pachtu či nájmu.

*Prosívání mouky
- svatováclavská legenda ve Velislavově biblí,
z doby kolem r. 1340*

*Mletí obilí na žernovu
- nástěnná malba na schodišti kaple sv. Kříže
na Karlštejně, z doby kolem r. 1360*

Nájem spláceli každoročně majiteli panství formou peněžních a naturálních dávek, mezi něž patřila i robota. Výše dávek byla zapsána jmenovitě na každého majitele v knize urbární. Mlynáři nakládali s mlýny jako se svými vlastními. Kupovali je, prodávali, dědili, odkazovali svým potomkům a podobně. Pokud nedocházelo v hospodáření mlýnů ke krajnostem, vrchnost nezasahovala do jejich vlastnictví. V případě, že mlýn nebyl řádně provozován, upadal do dluhů a pod., byl jeho majitel „přesvědčen“, že bude lépe mlýn prodat spolehlivějšímu hospodáři. Naopak, stal-li se mlýn nápadně výnosným, býval vykoupen a provozován v režii samotného majitele panství. Výše zmíněným způsobem byly vlastněny téměř všechny mlýny na vesnicích. Jen ojediněle bývaly některé mlýny v držení rychtářů. Do těch byli najímáni mlynáři za plat nebo za podíl. Ve městech bývaly mlýny v držení církve, kláštera, šlechty, samotného města či bohatých měšťanů. Majitelé sami své mlýny neprovozovali, ale najímali si mlynáře, tzv. náchlební. Ti pracovali obvykle za roční mzdu, naturálie a možnost výkrmu svých domácích zvířat při mlýně. Někteří mlynáři bývali u rozmanitých držitelů mlýnů ve městech podílníkovými spolumajiteli. Brali třetí, častěji spíše čtvrtý díl výnosu mlýna a stejným dílem se podíleli na provozních nákladech. Tento způsob byl často přeměňován na jednoduchý nájemní vztah, kdy mlynář měl pronajatý mlýn od jeho majitele za určený nájem nebo činži. S mlýnem nakládal stejně, jako mlynáři na právu dědičném, pachtu či nájmu. Jen málokterý mlynář držel svůj mlýn zcela svobodně. Zpravidla se vlastnictví odvíjelo výše popsanými způsoby.

/Pokračování/

Jak se prodávalo a kupovalo lanšpersko-lanškrounské panství v roce 1588

(Radim Dušek)

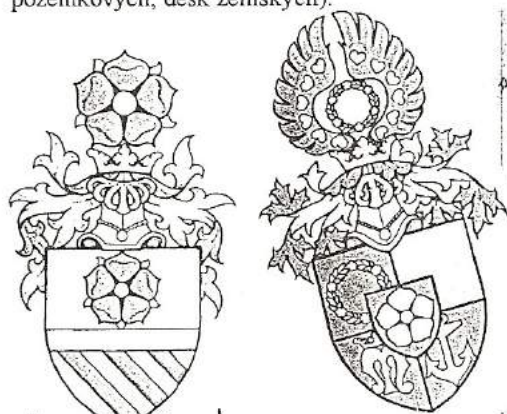
20. října 1582 umírá přední český šlechtic, nejvyšší kancléř Českého království Vratislav z Pernštejna, přezdívaný „Nádherný“. Podle popisu Dačického z Heslova „muž vysoký, hubený a značně ryšavý“.

Jeho žena, krásná a jemná Maria Manrique de Lara měla na panství lanšperském a lanškrounském zapsané své věno. Právě pro ni dal Vratislav z Pernštejna vystavět nádherný renesanční zámek v Litomyšli.

Vdova přejala Lanšpersko a Lanškrounsko na místě svých nezletilých synů Jana a Maximiliána do pozůstalostní správy. Panství bylo tehdy dost zadlužené a nebylo vhodné dlouho váhat.

Český král Rudolf II. daroval oba zápisné velkostatky v listopadu 1588 Janu Pernštejnovi. Současně dal souhlas k jejich intabulaci (zápisu do knih - pozemkových, desk zemských).

V poslední čtvrtině 16. století nastal v Čechách vhodný čas k tomu, aby Rudolf II. zlikvidoval statky předhusitských církevních institucí. V řadě případů se rozhodl prodat nebo darovat dosavadním držitelům ty velkostatky a statky, které před 150 lety císař Zikmund zastavil svým stoupencům podle okamžité potřeby. Rozprodal nebo daroval na požádání dosavadních držitelů do dědičného vlastnictví všechny zápisné církevní velkostatky. Devalvace české měny v letech 1468-1547 postupovala rychle. Důsledkem bylo zdražení a pokles cen stříbra. Zápisné částky na lanšpersko-lanškrounské panství z let 1420-1437 ztratily průměrně dvě třetiny své původní reálné hodnoty.

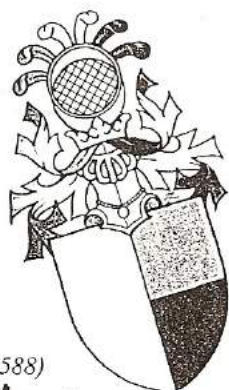

Rožmberkové

z Hradce

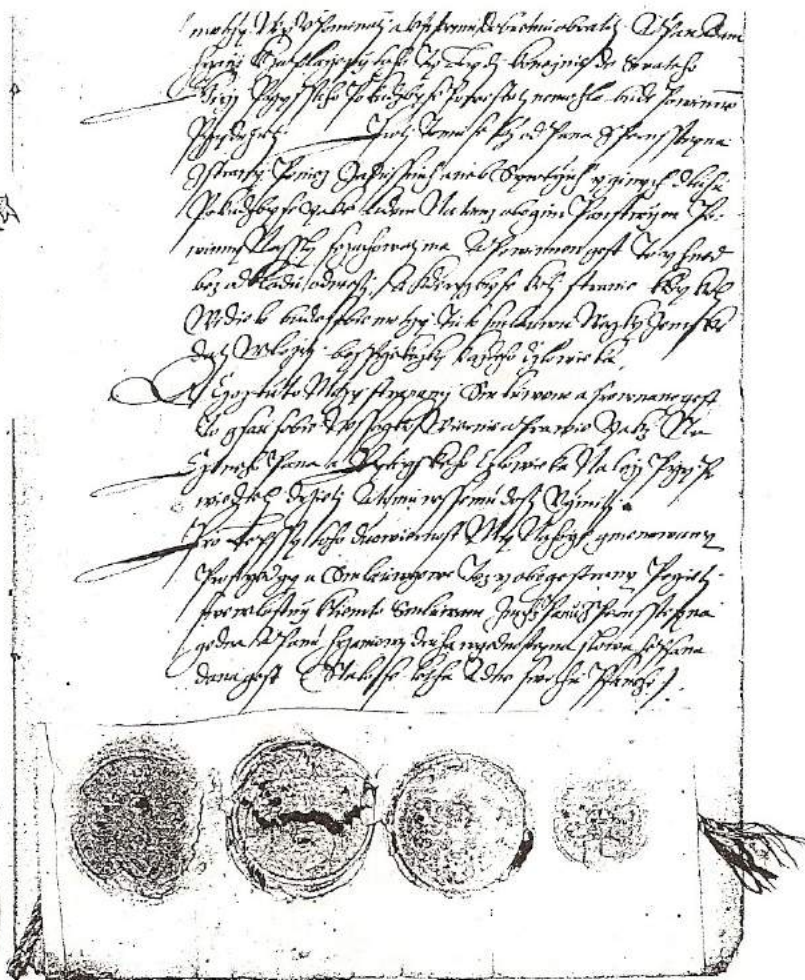

z Pernštejna

Hrzánové

(Kupní smlouva z roku 1588)

V prosinci 1588 vydal Jan z Pernštejna trhová registra s popisem a oceněním velkostatků pro uzavření trhové smlouvy o jejich prodeji Adamu Hrzánovi z Harasova. Vdova po Pernštejnovi prohlásila, že nemá námitek proti tomu, aby velkostatek Litomyšl, který držela jako věnný statek, byl jejím synem uveden jako záruka proti prodeji Lanšperka a Lanškrouna. Její syn Jan z Pernštejna ihned požádal Rudolfa II. o souhlas, aby Litomyšl mohl ručit.

Vlastní trhová (prodejní a kupní) smlouva je zpečetěna v pondělí po Moudrosti boží, tj. 23. prosince, roku 1588. I bez důkladného rozboru lze obsah smlouvy rozdělit do několika podstatných částí - datace, svědkové-ověřovatelé za správnost vyhotovení, zdůraznění dobrovolnosti, prodávající a kupující, podrobná charakteristika majetku-předmětu smlouvy, potvrzení pravosti vyjmenovaného majetku, podmínky jednotlivých zúčastněných stran, cena, splatnost, další podmínky a možné sankce pro neplatiče, záruky, ručitelé, počet vyhotovených smluv, podpisy-pečetě. Prodávajícím byl Jan z Pernštejna, který prodával i za svého neplnoletého bratra Maxmiliána. Kupoval Adam Hrzán z Harasova. Předmětem smlouvy bylo svobodné a nezávadné Janovo a Maxmiliánovo Lanšpersko a Lanškrounsko, zámky s dvory a vesnicemi včetně lidí, polí, luk, sadů, hor, údolí, s robotami, se všemi poplatky, s řekami, s vodou tekoucí i stojatou atd.

Lanšpersko - lanškrounské panství bylo prodáno za 45 tisíc 300 kop grošů českých.

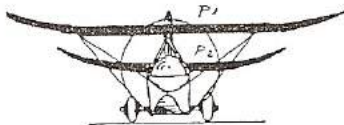
Ve smlouvě nechybí zmínka o nutném zápisu do desk zemských. Jedna smlouva byla dána Pernštejnovi, druhá pánu z Harasova - „wjednostejna slova sepsana dana jest stalo se letha A dne swrchu psaneho“.

Podpisy zastupují čtyři pečete - pána z Rožmberka, z Hradce, z Pernštejna a z Harasova.

Zápis o prodeji dědičného velkostatku Lanšperka a Lanškrouna je v deskách zemských datován 9. ledna 1589. Hrad Lanšperk začal chátrat velice rychle, i když se prý mohl ještě na nevelký náklad opravit. Avšak pro nového majitele neměly opravy už smysl, neboť sídlem jednotné správy se stává definitivně pohodlný Lanškroun.

(Lit.: SOKA ÚO, AM Lanškroun, Kupní smlouva 1588, Mě-La-50-A, Dušek, R.: Lanšperk. Ústí nad Orlicí 1994, Honc, J.: Cena půdy a výnos velkostatku Lanškrouna v letech 1420 až 1622. In.: Sborník prací východočeských archivů. Č.3, SOBA Zámorsk 1975, s. 9-61, Janáček, J., Louda, J.: České erby. Sv.34, Praha, Albatros 1988 - (kresby erbů), Klimeš, R.: Kapitoly z dějin lanšperského panství do třicetileté války. rukopis, dipl. práce, Lanšperk 1997, Ottův slovník naučný)

Nová regionální literatura

Havel, Josef: Historie létání v Ústí nad Orlicí. 1.vyd. Ústí nad Orlicí, Oftis 1997, 187s.

První historický let říditelný letadlem uskutečnili američtí průkopníci Wilbur (1867-1912) a Orville (1871-1948) Wrightovi na letounu Flyer v Kitty Hawk v Severní Karolině v USA. Bylo 17. prosince 1903. Orville letěl 12 sekund a uletěl 36 metrů. Ještě tentýž den se podařily dva lety. Delší z nich trval 59 sekund a letoun překonal vzdálenost 260 metrů.

Ve stejném roce, kdy Francouz Louis Blériot (1872-1936) překonal kanál La Manche, se potýká se svou touhou létat učitel na obecné škole v Kerharticích (dnes součásti města Ústí nad Orlicí) Augustin Weiss (1887-1978). Píše se rok 1909. Začíná napínavý příběh o létání v Ústí nad Orlicí, jehož autorem je ústecký patriot Josef Havel.

Knihou, kterou zvědavému čtenáři připravil, je první ucelené zpracování netušených událostí spojených s letectvím. Populární formou je čtenáři předkládáno v několika časových kapitolách od roku 1900 do roku 1950. Čestné místo je věnováno četnickému strážmistru, polnímu pilotu letci Bohumilu Josefu Dostálovi (1910-1938) a Karlu Bínovi (1903-1971).

Právě Bínova „nebeská blecha“, tandemový dvouplošník, ústecká chloubka ve stálé expozici Národního technického muzea v Praze, nemohla v knize chybět.

Autor využil bohatství archivního materiálu a vzpomínek pamětníků, což je vždy nesmírně záslužné a přínosné. Obálku navrhl Jiří Pecháček.

Ojedinelý počín stále známějšího vydavatelství regionální literatury Oftis s.r.o. Ústí nad Orlicí a pana Josefa Havla si zaslouží co možná nejvíce čtenářů. Edice „Z dějin města Ústí nad Orlicí“ má tak další zajímavé pokračování.

Nadace A a Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí nabízí:

Podzimní výstava - spolupořadatelem je Sbor pro záchranu hradu Lanšperka - „Z lanšpersko-lanškrounského panství“, výstava fotografií, vernisáž čtvrtek 18.září 1997 v 15.30 hod., konec 2.října 1997. Připraveno by mohlo být malé překvapení.

Přednášky: vždy v 15.30 hod. ve studovně Státního okresního archivu, Pivovarská 137/II, Ústí nad Orlicí - Hylváty

25.září - PhDr. Bohdan Zilinskýj „Vztah Ukrajiny k regionu“

16.října - PhDr.Zlata Kukánová „Mimogenealogické využití matrik“

20.listopadu - PhDr.Ivana Čornejová „Pobělohorská univerzita a její studenti východních Čech“

Zpráva pro čtenáře

Vydávat časopis neznamená jen shromáždit příspěvky a dát jim tištěnou podobu, ale je potřebné dostat zprávy také ke čtenáři.

Pro členy i ostatní zájemce jsou k dispozici na všech akcích, které Sbor pořádá. Za malý poplatek budou k dostání v informačním středisku na ústeckém náměstí pod podloubím a ve studovně Státního okresního archivu Ústí nad Orlicí. Časopis může být poslán i poštou, ovšem sružení nemůže hradit náklady spojené s poštovním. Ti, kteří chtějí všechny výtisky Sborových listů získávat, zašlou na adresu Sboru poštovní známky. Za rok by měly vyjít maximálně čtyři čísla.

Sbor pro záchranu hradu Lanšperka nabízí

Propagační materiál lze zakoupit v sídle Sboru, na všech akcích, které Sbor pořádá, a ve Státním okresním archivu Ústí nad Orlicí

NOVINKA

Videokazeta Hrad Lanšperk a jeho panství

V letošním roce byla ukončena práce na propagačním videodokumentu, který charakterizuje lanšperský hrad, jasně a srozumitelně zařazuje do historických souvislostí. Typické záběry hradu Lanšperka jsou zpestřeny archeologickými nálezy, originály dosud nepublikovaných písemných materiálů i ústní lidovou slovesností. Nechybí ani záběry na města bývalého panství. (250,- Kč)

Almanach LA

Almanach literární a umělecké skupiny LA se objevil v polovině září roku 1996. Někteří nadšenci si tak začali hrát, nebo chtěli zkusit něco nového - dosud nepoznaného. (45,- Kč)

Grafické listy J.Kobrlého III

Třetí a poslední sada velice úspěšných romantických obrázků města Ústí nad Orlicí. (50,- Kč)

Trička Sboru

Bílá trička Sboru. (60,- Kč)

Brožura Lanšperk

Historie lanšperského hradu a jeho panství. (20,- Kč)

Pohled hradu Lanšperka (3,- Kč)

Sborové listy. Příležitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka. Adresa redakce: Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, Lanšperk 55, 561 01 Hnátčice. Redakční rada: Doc.Ing.Ladislav Maixner, CSc., Ing.Libor Kubišta, René Klimeš. Jazyková korektura: Mgr.Eva Biedermanová. Technická redakce: Radim Dušek. Podepsané příspěvky nemusí odpovídat stanoviskům redakce, za obsah odpovídají autoři. Rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí.

© Sbor pro záchranu hradu Lanšperka

Vychází s pochopením a podporou Nadace A.

Tento výtisk byl vydán 5.července 1997